herpy

GEKONY

Namib web-footed gecko

Pachydactylus rangei

Niemal przezroczysty, łososiowy gekon pustynny o ogromnych oczach i błonach pławnych między palcami, których używa jak łopaty w luźnym piasku wydm pustyni Namib. Prowadzi nocny tryb życia, a w dzień zakopuje się w piasku. Potrzebuje głębokiego piasku, suchego powietrza i chłodnych nocy i jest gatunkiem dla doświadczonego hodowcy.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Palmatogecko rangei; Syndactylosaura schultzei*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**11-14 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**5-10 g**
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 30 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-35 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**9-12 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**56-75 dni** przy 30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Pachydactylus rangei to mały, smukły gekon o bladej, niemal przezroczystej skórze w łososiowym odcieniu. Niektóre osobniki mają jasnobrązowe paski lub delikatny siateczkowy wzór, inne są prawie pozbawione rysunku. Głowa jest wyraźnie oddzielona od tułowia, a duże, ciemne oczy mają pionową źrenicę. Nogi są cienkie, ale stopy szerokie, a palce połączone skórą aż po same końce. Błona pławna nie ma nic wspólnego z wodą: działa jak łopata. Gekon rozczapierza palce, tak że stopa tworzy płaską powierzchnię, a przednie i tylne kończyny pracują razem, gdy zakopuje się w piasku i odrzuca go do tyłu.

Gatunek opisał w 1908 roku szwedzki zoolog Lars Gabriel Andersson jako *Palmatogecko rangei*. Nazwa gatunkowa upamiętnia kolekcjonera Paula Range'a, który znalazł okaz typowy w pobliżu Lüderitz. W 2005 roku gatunek przeniesiono do rodzaju *Pachydactylus*, gdzie razem z *Pachydactylus vanzyli* tworzy tak zwaną grupę Palmatogecko, i nadal bywa znany pod dawną nazwą rodzajową *Palmatogecko*. *Syndactylosaura schultzei* jest młodszym synonimem.

To jeden z mniejszych gekonów, mierzący około 11-14 cm wraz z ogonem. Samice są większe i cięższe od samców i mogą ważyć do 10 g, podczas gdy samce ważą 5-6 g. W naturze dorosłych samców i samic jest tyle samo. Gekon ma też głos o szerokiej skali, od piszczenia i klikania po kumkanie i dźwięki przypominające szczekanie, których używa, gdy jest niepokojony lub szuka partnera.

W naturze zwierzęta rzadko dożywają więcej niż około pięciu lat, w niewoli często żyją dłużej. Maksymalny wiek nie jest znany; 5-8 lat to ostrożny szacunek.

Gekon jest delikatny i ma cienką skórę, dlatego lepiej nadaje się do obserwacji niż do brania na ręce. Za to jego hodowla jest fascynująca, jeśli dostanie to, do czego został stworzony: głęboki, luźny piasek, ciepłe miejsca, chłodne kryjówki i ciemne noce z odrobiną wilgoci w powietrzu.

Występowanie i środowisko

Gatunek żyje wzdłuż południowo-zachodniego wybrzeża Afryki, na pustyni Namib i przyległych obszarach piaszczystych. Zasięg rozciąga się od Moçâmedes (dziś Namibe) w południowej Angoli po Daberas w Richtersveld w północno-zachodniej Republice Południowej Afryki. Większość populacji żyje prawdopodobnie na szerokiej pustyni przybrzeżnej Namibii między rzekami Koichab i Kuiseb. Miejscem typowym jest Lüderitz.

Gekon trzyma się głównie wybrzeża, ale znajdowano go do około 130 km w głąb lądu i do wysokości ok. 300 m n.p.m.

> **Naturalny zasięg:** Namibia, Angola i Republika Południowej Afryki.

ŚRODOWISKO

Gekon jest specjalistą od luźnego, nawiewanego piasku: wydm i ich zawietrznych stoków, piaszczystych równin oraz ich obrzeży ze skąpą, smaganą wiatrem roślinnością i kamieniami. Młode często przebywają na stromych zawietrznych stokach wydm, samce rzadziej. Zagęszczenie populacji może sięgać około 19 osobników na hektar, a niektóre dorosłe mają areały przekraczające 4 ha, więc nocą gekon przemierza spore odległości.

Środowisko jest ekstremalne. Przy powierzchni gruntu temperatura w ciągu roku waha się od około 1 °C do niemal 43 °C, podczas gdy w głębi piasku zmienia się tylko w zakresie ok. 21-32 °C. Roczna suma opadów wynosi około 60 mm, z czego mniej niż połowa to deszcz, a reszta to mgła. Zimna woda oceaniczna i ciepłe wybrzeże powodują nocą gęste mgły. Gekon spędza dzień w samodzielnie wykopanym tunelu, który może mieć do metra głębokości, i wychodzi dopiero po zachodzie słońca. Wodę pozyskuje głównie z mgły skraplającej się na roślinach i ziarnach piasku, może też wchłaniać wilgoć przez skórę. Właśnie ten rytm suchych dni i wilgotnych nocy trzeba odtworzyć w terrarium.

Hodowla

TERRARIUM

Użyj długiego, niskiego terrarium, bo liczy się powierzchnia dna. Para powinna mieć co najmniej 60 × 40 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze.

Podłoże to cała aranżacja. Stosuj drobny, obtoczony piasek naturalny lub plażowy, całkowicie bez gliny, aby się nie zbrylał ani nie twardniał po wyschnięciu po zraszaniu. Należy unikać kruszonego piasku przemysłowego i piasku wapiennego. Warstwa piasku powinna mieć 8-10 cm głębokości, aby zwierzę mogło wykopać prawdziwy tunel i schronić się przed ciepłem. Jako kryjówki połóż płaskie kawałki korka lub drewna albo odwróconą glinianą podstawkę. Ciężkie kamienie muszą stać bezpośrednio na dnie terrarium, aby nie mogły osunąć się na kopiące zwierzę.

Gekon w ogóle nie potrafi się wspinać, więc dla najlepszej wentylacji terrarium może stać całkowicie bez pokrywy. Pokrywa z siatki chroni jednak przed innymi zwierzętami i uciekającymi owadami i nie szkodzi. Wentylacja jest kluczowa, ponieważ powierzchnia piasku musi w ciągu dnia przeschnąć.

TEMPERATURA

Zapewnij gradient temperatury, aby zwierzę mogło samo wybierać. W dzień temperatura tła powinna wynosić 24-28 °C, a mniej więcej jedna trzecia powierzchni dna powinna być ogrzewana do 32-35 °C. Reszta terrarium nie powinna w dzień spadać poniżej ok. 24 °C. Nocą temperatura powinna spaść do 18-22 °C. Duża różnica między dniem a nocą jest dla tego gatunku naturalna. Mierz też temperaturę w głębi piasku, bo właśnie tam gekon leży w ciągu dnia.

Można grzać kablem grzewczym lub matą grzewczą pod częścią dna. Sprawdza się to, o ile ciepło obejmuje tylko jedną trzecią powierzchni i jest sterowane termostatem, tak aby zawsze był chłodny piasek do zakopania się. Pamiętaj, że piasek nad grzaniem dennym jest tym cieplejszy, im głębiej zwierzę kopie. Dobrą alternatywą jest słaba lampa grzewcza nad jednym końcem, ponieważ grzeje od góry, więc gekon może się schłodzić, zakopując się głębiej.

Do rozmnażania stosuje się zimową przerwę trwającą około dwóch miesięcy w temperaturze 18-21 °C, patrz rozdział o kopulacji.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek żyje na pustyni, ale jest zależny od nocnej mgły i rosy. Utrzymuj powietrze stosunkowo suche i dobrze wentylowane, około 30-50 % wilgotności względnej. Zakres ten jest szacunkiem opartym na trybie życia.

Raz dziennie, wieczorem, lekko zraszaj tylną ścianę i piasek w części terrarium, najlepiej pod kryjówkami, aby zwierzę mogło pić krople. Piasek ma być wilgotny tylko na powierzchni i następnego dnia znów suchy, w przeciwnym razie robi się zimny i pleśnieje. Nigdy nie mocz całego podłoża.

Płytka miseczka ze świeżą wodą nie zaszkodzi, choć wiele gekonów pustynnych wydaje się nigdy z niej nie korzystać. Higrometr pokaże, czy powietrze pozostaje suche.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek prowadzi wybitnie nocny tryb życia i w dzień leży zakopany, więc UVB nie jest niezbędne, jeśli owady są oprószane wapniem z witaminą D3. Gatunek można trzymać bez specjalnego oświetlenia. Jeśli chcesz zapewnić UVB, użyj słabej świetlówki nad częścią terrarium (strefa Fergusona 1, indeks UV około 0,5-1 w najbardziej nasłonecznionym miejscu), a resztę, zwłaszcza piasek, pozostaw w cieniu. To zasada ostrożności.

Światło powinno być włączone przez 12 godzin na dobę, a noc całkowicie ciemna. Unikaj kolorowego oświetlenia nocnego, które może przeszkadzać zwierzęciu o tak dużych oczach.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gekon jest owadożerny i w naturze zjada termity, mrówki, chrząszcze, szarańczaki i pająki. Jest żarłoczny, ale nie jest zręcznym myśliwym, więc zdobycz musi być łatwa do złapania. Najlepszym pokarmem podstawowym są świerszcze odpowiedniej wielkości, uzupełniane małymi karaczanami dubia i mącznikami. Owady powinny być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia.

Dorosłe karmi się co dwa-trzy dni, zależnie od apetytu. Podawaj urozmaicony pokarm, dobrze odkarmiaj owady wcześniej i lekko oprószaj je wapniem. Regularnie podawaj wapń z D3, zwłaszcza jeśli nie ma UVB. Po karmieniu usuwaj żywe resztki, bo stresują zwierzęta.

Młode muszą dostawać najmniejsze owady: świeżo wyklute świerszcze, a zwłaszcza rybiki termofilne (*Thermobia domestica*), które są wyjątkowo odpowiednie. Podawaj tyle, aby każde coś dostało, ale nie tyle, by pojemnik roił się od owadów stresujących młode.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekon jest nerwowy, szybki i delikatny, a jego skóra jest cienka. To zwierzę do oglądania. Bierz go do ręki tylko wtedy, gdy trzeba go przenieść, i lepiej pozwól mu wejść do małego pojemnika, niż go chwytać. Nigdy nie łap go za ogon.

Życie społeczne jest nieprzewidywalne. Kilka samców może żyć razem spokojnie, ale może też walczyć. Dlatego trzymaj zwierzęta pojedynczo, w parach lub jako samca z dwiema-trzema samicami w przestronnym terrarium i uważnie je obserwuj. Rozdziel je, jeśli zauważysz przeganianie, gryzienie, utratę masy lub zwierzęta trzymające się z dala od pokarmu. Z próbą trzymania kilku samców razem poczekaj, aż dobrze poznasz gatunek.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają po bokach ogona rząd 7-11 powiększonych, kolczastych łusek. Samice też je mają, ale są one znacznie mniejsze i niewyraźne. Przy odrobinie doświadczenia płeć można określić od około trzeciego miesiąca życia, a u dorosłych samice są ponadto większe i cięższe.

Dojrzałość płciową zwierzęta osiągają zwykle w wieku około dziewięciu miesięcy, ale samice mogą składać niezapłodnione jaja już w wieku sześciu miesięcy. Dlatego trzymaj płcie osobno, aż zwierzęta skończą rok, i przeznaczaj samicę do rozrodu dopiero wtedy, gdy jest w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji. Młode, lekkie zwierzę produkujące jaja jest narażone na wyczerpanie zapasów wapnia.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek rozmnaża się w kwietniu i maju. Samiec chwyta samicę zębami za kark, przytrzymuje ją i wsuwa swój ogon pod jej ogon.

W niewoli rozród inicjuje się sztucznym zimowaniem trwającym około dwóch miesięcy w temperaturze 18-21 °C. Zwierzęta stają się ospałe i jedzą niewiele, a płci nie trzeba w tym czasie rozdzielać. Gdy temperatura wraca do normalnej, zaczynają się kopulacje, a kilka tygodni później jaja widać przez przezroczystą skórę samicy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle dwa jaja naraz, natomiast młode samice składające po raz pierwszy mogą złożyć tylko jedno. Jaja mają twardą, wapienną skorupkę, mierzą ok. 8-11 × 7-9 mm i mogą być sklejone lub leżeć osobno. Samica zakopuje je w piasku i starannie zasypuje. Ponieważ jaja widać przez skórę, możesz śledzić, kiedy samica jest ciężarna i kiedy je złożyła. Liczba zniesień w sezonie nie jest znana.

Jaja są niezwykle delikatne i łatwo pękają. Odkopuj je ostrożnie palcami lub miękkim pędzelkiem i obracaj jak najmniej. Przez cały sezon podawaj samicy wapń i dużo owadów, a jeśli traci na wadze, przerwij rozród.

INKUBACJA

Same jaja muszą leżeć na sucho, ale w wilgotnym powietrzu. Zastosuj metodę pudełka w pudełku: jaja leżą na suchym piasku w małym pojemniku, który stoi w większym pojemniku z mokrym podłożem, dzięki czemu powietrze wokół nich jest wilgotne. Jaja nie mogą leżeć w mokrym materiale, a skroplona woda nie może na nie kapać. W naturze leżą jednak zakopane w wilgotnym piasku.

Inkubuj w temperaturze około 30 °C. Młode wykluwają się po ok. ośmiu tygodniach do dwóch i pół miesiąca, czyli po 56-75 dniach. Nie wiadomo, czy temperatura wpływa na płeć młodych.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode przechodzą linienie zaraz po wykluciu i zaczynają jeść po dwóch-czterech dniach. Trzymaj je tak jak dorosłe: na drobnym piasku, z kryjówkami, ciepłą strefą, lekkim codziennym zraszaniem i najmniejszymi owadami. Można je bez problemu odchowywać w grupach.

Gdy młode zaczną już jeść, rosną szybko i rzadko sprawiają kłopoty. Wielkość przy wykluciu i tempo wzrostu nie są znane, więc regularnie je waż i rozdzielaj według wielkości, jeśli któreś zostaje w tyle. Rozdziel płcie, zanim osiągną dojrzałość płciową.

Zdrowie i częste błędy

Porady opierają się na trybie życia gatunku i na doświadczeniach z innymi gekonami pustynnymi. Typowe błędy to:

- Przegrzanie. W naturze gekon unika ciepła, zakopując się, więc ciepło w całym terrarium i brak chłodnego piasku, w którym mógłby się schronić, to najbardziej oczywisty błąd.
- Zbyt duża wilgotność. Mokry piasek powoduje pleśń, problemy ze skórą i infekcje dróg oddechowych. Powierzchnia musi w ciągu dnia przeschnąć.
- Odwodnienie. Objawy to zapadnięte oczy, apatia i nieudane linienie. Nie zawilgacaj całego terrarium, ale zadbaj, aby zwierzę mogło co wieczór pić krople.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona. Zapewnij trochę wilgotnego piasku pod kryjówką i ostrożnie usuwaj resztki.
- Niedobór wapnia (osteodystrofia), zwłaszcza u młodych zwierząt i samic rozpłodowych. Objawy to drżenie, wykrzywione kończyny i miękka żuchwa. Stosuj wapń i D3.
- Piasek w jelitach. Używaj drobnego, czystego piasku i unikaj gruboziarnistego materiału, który zwierzę może przypadkowo

połknąć.

- Odrzucone ogony. Ogon odrasta, ale nigdy nie odzyskuje pierwotnego kształtu.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, oddycha z otwartym pyskiem, drży lub jest wiotkie.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/pachydactylus-rangei